

ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ, ЩО ПОЯСНЮЮТЬ ПРИРОДУ ВИНИКНЕННЯ ПОМИЛОК В ІНШОМОВНОМУ МОВЛЕННІ

Тиرون Олена

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри англійської мови професійного спрямування,
Державний університет інфраструктури та технологій
вул. Фрунзе, 9, м. Київ, Україна, 04071
ollena22@hotmail.com

АНОТАЦІЯ

У статті викладено зміст психологічних теорій, які дозволяють прогнозувати та пояснити деякі помилки, що виникають у тих, хто вивчає іноземну мову. Проведено контрастне порівняння та аналіз помилок у вимові та вживанні граматичних конструкцій в процесі іншомовного мовлення як результат інтерференції рідної мови. Також описано особливості мислення англійською мовою українськими студентами. Простежено зв'язок теорії інтерференції з теорією уникнення. Дослідження проведено з метою удосконалення навчання іноземній мові в немовних вузах.

Ключові слова: теорія інтерференції, теорія уникнення, помилки у іншомовному мовленні, багатонаціональне оточення.

Для цитати:

Тиرون О. Психологічні теорії, що пояснюють природу виникнення помилок в іншомовному мовленні. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics.* 2017. Вип. 22 (1). С. 197–207.

Вступ

Дослідженням помилок досліджуваних, які вивчають іноземну мову займалися відомі вчені (Вейнрех, 1953; Кордер, 1967; Селінкер, 1972). Щоб віднайти природу механізму мовних помилок науковці (Лешлі, 1951; Хокет, 1967; Бумер та Лавер, 1968; Лавер, 1969; Маккей, 1970; Нутебум, 1969 та ін.)

також вивчали помилки носіїв мови. Психологічний аспект даної проблеми вивчався Фромкіним (1971), а перцептивні стратегії – Блументалем (1967) та Бевером (1970). Треба зазначити, що науковці не дійшли до єдиного рішення щодо механізму виникнення помилок у мовленні іноземною мовою. Було визнано п'ять основних причин: інтерференція рідної мови; застосування стратегій навчання, притаманних при вивченні рідної мови, а саме: перегруженість правилами (Річардс, 1971, 1975), зміст навчальних ситуацій (Селінкер, 1972), емоційний фактор, пов'язаний із характеристиками комунікації та стратегія «уникнення».

Два методи дослідження використовувалися науковцями – 1) порівняльний аналіз лінгвістичних систем рідної та іноземної мови з метою передбачити можливі помилки та розробити засоби їх попередження; 2) аналіз помилок досліджуваних, які вивчають іноземну мову з метою пояснення їх причин.

На нашу думку, психологічні теорії, які пояснюють виникнення помилок допоможуть студентам, які вивчають англійську мову у немовних вузах та викладачам прискорити процес опанування іноземним мовленням. Можливості застосування вище зазначених теорій вивчається в Державному університеті інфраструктури та технологій. В структурі університету працює Інститут водного транспорту, що готує майбутніх моряків, які в майбутньому будуть працювати в багатонаціональному середовищі. Мовою спілкування в міжнародних екіпажах являється англійська, тому проблема інтерференції рідної мови є нагальною.

В українській науковій літературі вживається термін «інтерференція» для відображення поняття впливу однієї мови на іншу. Набагато зрозуміліший цей термін в науковій літературі англійською мовою, де це слово вживається не стільки як термін, а як дієслово, що означає втручання, і несе негативне значення, тому не виникає питання, яку користь може принести інтерференція в процес вивчення іноземної мови.

Interference

1. the process of deliberately becoming involved in a situation and trying to influence the way that it develops, although you have no right to do this.interference in:

They expressed resentment at outside interference in their domestic affairs.

(<https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/interference>)

2. процес свідомого залучення до ситуації та намагання вплинути на те, як вона розвивається, хоча ви не маєте права робити це втручання у: *Вони висловлювали невдоволення щодо зовнішнього втручання у внутрішні справи.* (Переклад автора).

Мета статті полягає в огляді функціонування або ролі, яку грає рідна мова на функціонування іноземної мови.

Методи дослідження

1. Вивчення матеріалів у словниках та науковій літературі щодо особливостей вимови представників України, Філіппін, Китаю (Гонконг), Індії, Індонезії, Нігерії. Процес вивчення акцентів не завершено, кількість країн буде розширено. (В нашому дослідженні ми використали зразки вимови, що надає Оксфордський словник он-лайн (<http://public.oed>) та інші Інтернет сайти з відповідною інформацією, такі як (<https://en.wikipedia.org>).

2. Вивчення акцентів іноземних студентів, що навчаються в немовному вузі.

3. Аналіз помилок у іншомовному мовленні студентів.

В даній статті ми надаємо інформацію щодо особливостей вимови в англійській мові українцями, філіппінцями та китайцями.

Ми дослідили особливості, які формують акцент українців в англійській мові. Найбільш очевидними особливостями вимови українців є відсутність коротких і довгих голосних. Українці прагнуть зменшити довгі голосні. Звук / g / в основному вимовляється як / h / з боку українців. Відсутність звуків / θ /, / ð /, / ə / та деякі інших звуків призводить до труднощів у оволодінні вимовою в англійській мові. Британські та американські звуки англійської / θ / і / ð / часто вимовляються як / s / та / z / українцями. Дзвінки звуки / b /, / d /, / g /, / v /, / ð /, / z /, / ʒ / і / dʒ / часто вимовляються українцями як глухі аналоги (/ p /, / t /, / k /, / f /, / θ /, / s /, / ʃ / і / tʃ /, відповідно). Фізіологічна основа різниці звучання звуків – різниця в місці розташування язика, силі видиху повітря, залучення гортані та інше, навіть якщо

звуки схожі на українські. Тому різні національності мають різні відхилення від стандартної вимови в англійській мові.

Філіппінський варіант англійської мови

Порівнюємо особливості вимови у філіппінському варіанті англійської мови із стандартною вимовою, якою ми вважаємо британській і американській варіанти. Словник надає інформацію, що слова, які мають звук /z/ в британському та американському варіанті (наприклад, *leisure*) мають звук /ʒ/ в філіппінському варіанті, в той час як звуки /θ/ and /ð/ в філіппінському варіанті набуває звучання як /t/ and /d/ відповідно. Щодо утримання звуку /r/ після голосних звуків, філіппінська англійська подібна саме до американському варіанту англійської мови, наприклад *mar* /mar/, на відміну від британської вимови /mɑː/.

Відхилення від стандартної вимови ми трактуємо як помилки вимови. Порівнюємо помилки вимови українців та філіппінців. Британські та американські звуки англійської / θ / і / ð / часто вимовляються як / s / та / z / українцями та як /t/ and /d/ філіппінцями. Саме відмінності помилок вимови може впливати на розуміння один одного як в міжособистісному спілкуванні так і в професійній діяльності.

Гонконгський варіант англійської мови

Додатковий символ /o/ використовується в гонконгському варіанті англійської мови для відображення вокалізованого /l/ в кінці таких слів як *able* /'eɪbo/. Слова із звуком /v/ в британському чи американському варіантах англійської мови вимовляється як /w/ чи /f/ у гонконгському варіанті, в той час як слова із звуками /z/ чи /ʒ/ в британському чи американському варіантах мають глухі звуки /s/ і /ʃ/ відповідно. Where /θ/ occurs in British English it is /f/ in Hong Kong English, but /ð/ becomes /d/ (e.g. *thing* /fiŋ/, *though* /dou/) except in word-final position where it is /t/. In Hong Kong English there is no distinction between /p/ and /b/, /t/ and /d/, or /k/ and /g/ word-finally, so they are respectively transcribed as /p/, /t/, and /k/ in this position.

Ще більше труднощів для українців викликають фонетичні неточності співрозмовників з Гонконгу. Так звук /v/ не викликає труднощів у українців, тому його заміна на /w/ чи /f/ буде складати

труднощі у рецепції слова. Наступна проблема – звучання слів з /θ/ та /ð/ які звучать як /f/ та /d/ відповідно.

Ми вивчаємо комунікацію українців в багатонаціональному середовищі, звертаємо увагу, що у філіппінців ці помилки були /t/ and /d/ відповідно та згадаємо, що українці звуки /θ/ та /ð/ вимовляють здебільшого як /s/ та /z/. Різні помилки у вимові тих самих звуків англійської мови є свідомством теорії інтерференції рідної мови при вивченні другої іноземної мови.

Помилки вимови доцільно розподілити на продуктивні та рецептивні. Ми пропонуємо такі шляхи корекції: у продуктивній сфері – намагатися досягати норм стандартної англійської мови, а в сфері рецепції – надати студентам інформацію (лекцію) про особливості вимови англійською представників різних національностей.

Іншим аспектом різноманітності мов різних культур є швидкість і ритм висловлювання. Гучність голосу – це ще один мовний компонент, який відрізняється залежно від країни. Наприклад, екіпажі Південно-Східної Азії використовують нижчий том у своєму мовленні, тоді як деякі європейські середземноморські та арабські країни можуть підвищувати голос, підкреслюючи важливість певних моментів та коли спілкуються з кимось на певній відстані. Таким чином, азіатська команда може сприймати когось із країн «голосної культури», як такі, що сердяться чи конфліктують, а самі представники країн «голосної культури» можуть сприймати азіатів як боязких та невпевнених. Міжкультурна освіта з урахуванням акустичних особливостей мовлення відіграватиме важливу роль у покращенні комунікації морських багатонаціональних екіпажів, що належать до різних культур.

Передаючи висловлювання, мовці передають інформацію, використовуючи не тільки акустичні засоби, але й паралінгвістичні. Вивчення цих невербальних елементів голосу називається вокалікою або паралінгвістикою (Андерсон, Пітер, А, 1998). Відомо, що деякі акценти звучать більш привабливо, ніж інші. Саме паралінгвістичні засоби впливають на те, як люди сприймають акцент один одного і ведуть до складання стереотипних асоціацій, часто сприймаючи людей із чужорідним

акцентом як таких, що говорять не нормативно, з недоліками (Giles&Coupland, 1991).

Другий аспект інтерференції рідної мови – граматичний. Для українців він, насамперед, пов'язаний з відсутністю граматичних структур, що існують в англійській мові. Лінгвісти описують такі структури та розробляють дидактичні методи їх засвоєння. Повертаючись до теми помилок як результат втручання рідної мови, ми аналізували граматичні помилки україномовних та російськомовних студентів у вживанні майбутнього часу. Фраза «Я матиму кілька вільних хвилин» завжди перекладається україномовними студентами «I will have some free minutes», тому що українці мислять поняттям «матиму», російськомовні студенти часто роблять помилку, присудок «буду иметь» перекладають «will be have». Саме вживання слова «буду» для утворення майбутнього часу притаманне російській мові. Ми надали цей приклад як свідoctво інтерференції граматичних конструкцій рідної мови у іноземну.

З точки зору психологічної науки, було досліджено, що представники різних національностей по різному засвоюють іноземний навчальний матеріал, деякі успішно застосовують стратегію «уникнення».

В теорії уникнення представлені такі категорії як уникнення теми та уникнення граматичної конструкції. Кожен з видів уникнення впливає на різні рівні інтерлінгвістичної системи: фонологія, морфологія, синтаксис і лексика.

Оригінальне дослідження з вивчення можливостей уникнення в другій мові проведене Шейчером (1974). Він доводить, що контрастний аналіз помилок слід розглядати як інструмент діагностики труднощів учнів у вивченні мови. Такий аналіз дає унікальний потенціал для вивчення явища уникнення. Особи, які вивчають іноземну мову, вдаються до «шахрайської» стратегії, яка не може бути пов'язана з відсутністю знань щодо структури, яку уникають. Контрастний аналіз дає можливість прогнозувати потенційні випадки уникнення. Таке прогнозування може бути зроблено, залучаючи додаткову інформацію щодо різних афективних характеристик, таких як рівень впевненості, тривога, мотиваційна орієнтація. Науковець пропонує розробити

профілі студентів, що використовують стратегію уникнення та тих, що її не використовують для розуміння процесів, які керують поведінкою студента у другій мові.

Третій аспект нашого дослідження – інтерференція мислення. Мислення – активний процес узагальнення й опосередкованого відображення дійсності, який забезпечує розгортання на основі чуттєвих даних закономірних зв'язків цієї дійсності та вираження їх у системах понять. Ми трактуємо мислення іноземною мовою як побудову висловлення структурами іноземної мови. Проведено аналіз як відбувається оформлення мислення у іншомовне мовлення студентами. Результатом аналізу стало наше трактування іншомовного мислення як викладення думки структурами носія мови. Наведемо приклад такого трактування. Порядок слів у реченні англійською мовою – підмет та присудок. Саме якщо викладати думку починаючи з «хто, що?» та «що робить?», думка складеться у речення. Тепер розглянемо, які процеси мають відбутися, якщо ми очікуємо «мислення» іноземною мовою. «Нема чого приховувати» – відчуття, яке з'явилася у Вас и Ви хочете його висловити. Щоб висловити цю думку, необхідно її побудувати так, щоб був підмет та присудок. Треба змінити думку, мислити по іншому. «Я не маю що-небудь приховати» чи «Я маю нічого приховати», чи «Є нічого приховати. Інша особливість мислення англійською – відсутність «для того, щоб», яке відтворюється за допомогою початкової форми дієслова. Важливо починати думку з іменника чи займенника у називному відмінку. Необхідно «перевернути» своє мислення, щоб зрозуміти та репродукувати фрази у пасивному стані, де підмет – жива істота. Фраза «I was given a cup of tea» при дослівному перекладі сприймається як «Я був даний чашкою чаю». «Якісь дивні ці англійці»: сміються студенти. Ми не оптимістичні щодо можливості мислити іноземною мовою, особливо якщо ми говоримо про короткострокове вивчення іноземної мови у нелінгвістичному вузі, але навчити при іншомовному мовленні використовувати конструкції, притаманні носіям мови, можливо. На нашу думку, щоб вільно говорити англійською мовою, треба мислити чіткими конструкціями, які використовують носії мови.

Саме тут ми говоримо про такий феномен інтерференції, як трансформація методів навчання у рідній мові на навчання іноземній (Taylor, 1975), а саме: перегруженість граматичними правилами. На нашу думку, акцент треба робити на особливості мислення носія мови, яке виправдовує вживання певних граматичних структур.

Висновки

Психологічні теорії, які пояснюють виникнення помилок допоможуть студентам, які вивчають англійську мову у немовних вузах та викладачам прискорити процес опанування іноземним мовленням.

Різні помилки у вимові тих самих звуків англійської мови представниками різних національностей є свідцтвом теорії інтерференції рідної мови при вивченні другої іноземної мови.

Помилки вимови доцільно розподілити на продуктивні та рецептивні. Ми пропонуємо такі шляхи корекції: у продуктивній сфері – намагатися досягати норм стандартної англійської мови, а в сфері рецепції – надати студентам інформацію (лекцію) про особливості вимови англійською представників різних національностей.

З точки зору психологічної науки, було досліджено, що представники різних національностей по різному засвоюють іншомовний навчальний матеріал, деякі успішно застосовують стратегію «уникнення».

Ми не оптимістичні щодо можливості мислити іноземною мовою, особливо якщо ми говоримо про короткострокове вивчення іноземної мови у нелінгвістичному вузі, але навчити при іншомовному мовленні використовувати конструкції, притаманні носіям мови, можливо. На нашу думку, щоб вільно говорити англійською мовою, треба мислити чіткими конструкціями, які використовують носії мови.

Література

Anderson, P. A. (1998). *Nonverbal communication: forms and functions*. Mayfield Publishing Company, USA.

- Corder, S. P. (1967). The significance of Learners' Errors. *International Review of Applied Linguistics*, 5, 161–167.
- Cowan, J. R. (1983). Towards a Psychological Theory of Interference in Second Language Learning. *Second Language Learning edited by Betty Wallace Robinett and Jacquelyn Schachter* (pp. 109–119). USA: The University of Michigan.
- Giles, H. & Coupland, N. (1991). *Language: Contexts and Consequences*. Keynes: Open University Press.
- Kleinmann, H. H. (1983). Avoidance Behavior in Adult Second Language Acquisition. *Second Language Learning edited by Betty Wallace Robinett and Jacquelyn Schachter* (pp. 363–377). USA: The University of Michigan.
- Language Files (2001). Materials for 8th an introduction to language and linguistics/ In Thomas W. Steward, Jr., Nathan Vaillette (Eds.). Columbus: The Ohio State University Press. 508p.
- Lashley, K. S. (1951). The Problem of Serial Order in Behaviour. *Cerebral Mechanism in Behaviour*. In L. H. Jeffries (Ed.). New-York: John Wiley and Sons.
- Second Language Learning edited by Betty Wallace Robinett and Jacquelyn Schachter (1983). USA: The University of Michigan. 478 p.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics*, 10, 219–231.
- Taylor, B. (1975). The use of overgeneralization and transfer strategies by elementary and intermediate university students learning ESL. *Lang. Learn.*, 25, 73–107.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. New-York: Publication of the Linguistic Circle of New-York.
-

УДК 159.9.072.43

DOI 10.5281/zenodo.1088328

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ТЕОРИИ, ОБЪЯСНЯЮЩИЕ ПРИРОДУ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ОШИБОК В ИНОЯЗЫЧНОМ ГОВОРЕНИИ

Елена Тырон

кандидат психологических наук, доцент кафедры английского языка
профессиональной направленности

Государственный университет инфраструктуры и технологий
ул. Фрунзе, 9, г. Киев, Украина, 04071

ollena22@hotmail.com

АННОТАЦИЯ

В статье изложено содержание психологических теорий, которые позволяют прогнозировать и объяснять некоторые ошибки, которые возникают у изучающих иностранный язык. Проведено контрастное

сравнение ошибок в произношении и употреблении грамматических конструкций в процес се иноязычного говорения как результат интерференции родного языка. Также описаны особенности процесса мышления на английском языке украинскими студентами. Прослежена связь теории интерференции с теорией избегания. Исследование проведено с целью усовершенствования обучения иностранному языку в неязыковых вузах.

Ключевые слова: теория интерференции, теория избегания, ошибки в иноязычной речи, многонациональное окружение.

Для цитаты:

Тырон Е. Психологические теории, объясняющие природу возникновения ошибок в иноязычном говорении. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*. 2017. Вып. 22 (1), С. 197–207 [на укр. языке].

UDC 159.9.072.43

DOI 10.5281/zenodo.1088328

PSYCHOLOGICAL THEORIES WHICH EXPLAIN THE NATURE OF STUDENTS' ERRORS IN A FOREIGN LANGUAGE SPEECH

Olena Tyron

PhD. In Psychology, Assistant professor,
State University of Infrastructure and Technology
9, Frunze Str., Kiev, Ukraine, 04071
ollena22@hotmail.com

ABSTRACT

The article gives the description of theories which allow us to predict and explain some errors which demonstrate the learners of a foreign language. Contrastive analysis of errors in pronunciation and the use of grammatical structures in the process of foreign language speech as a result of the interference of the native language was carried out. The article also describes the peculiarities of thinking in English by Ukrainian students. The connection between the theory of interference and the theory of avoidance is traced. The research was conducted with the aim of improving the teaching of a foreign language in non-linguistic higher educational establishments.

Key words: theory of interference, theory of avoidance, errors in a foreign language speech, multinational environment.

For citation:

Tyron, O. (2017). Psychological theories which explain The nature of students' errors in a foreign language speech. *Psiholingvistika – Psycholinguistics*, 22 (1), 197–207 [in Ukrainian].

References

- Anderson, P. A. (1998). *Nonverbal communication: forms and functions*. Mayfield Publishing Company, USA.
- Corder, S. P. (1967). The significance of Learners' Errors. *International Review of Applied Linguistics*, 5, 161–167.
- Cowan, J. R. (1983). Towards a Psychological Theory of Interference in Second Language Learning. *Second Language Learning edited by Betty Wallace Robinett and Jacquelyn Schachter (pp. 109–119)*. USA: The University of Michigan.
- Giles, H. & Coupland, N. (1991). *Language: Contexts and Consequences*. Keynes: Open University Press.
- Kleinmann, H. H. (1983). Avoidance Behavior in Adult Second Language Acquisition. *Second Language Learning edited by Betty Wallace Robinett and Jacquelyn Schachter (pp. 363–377)*. USA: The University of Michigan.
- Language Files (2001). Materials for 8th an introduction to language and linguistics / In Thomas W. Steward, Jr., Nathan Vaillette (Eds.). Columbus: The Ohio State University Press. 508 p.
- Lashley, K. S. (1951). The Problem of Serial Order in Behaviour. *Cerebral Mechanism in Behaviour*: In L. H. Jeffries (Ed.). New-York: John Wiley and Sons.
- Second Language Learning edited by Betty Wallace Robinett and Jacquelyn Schachter (1983). USA: The University of Michigan. 478 p.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics*, 10, 219–231.
- Taylor B. (1975). The use of overgeneralization and transfer strategies by elementary and intermediate university students learning ESL. *Lang. Learn.*, 25, 73–107.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. New-York: Publication of the Linguistic Circle of New-York.

Подано до редакції 02.06.2017

Прорецензовано 18.06.2017

Прийнято до друку 28.09.2017